

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga číslo
78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Narodna znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

20. september 1908

V zgodovini naše narodne borbe z avstrijsko vlado kot vneto zaščitnico pomencev naših dežel je malo tako znamenitih dni, kakor je bila ona septembrska nedelja pred tridesetimi leti. Tedaj se je namreč prvič odločno očitovala zavest naše narodne skupnosti v mogočni reakciji na ptujske izgrede o priliki skupščine CM družbe. Grda žalitev naše narodne časti je tembolj peklava vse svobodoumne in nacionalno prebujene Slovence, ker je kruti udarec prišel od janičarjev naše krvi. Srd naroda se je v nezmotnem instinktu in jasnem spoznanju obrnil proti režimu, ki je z vsemi sredstvi in silami izdrugeval sramotno janičarstvo ter v škodo slovenskemu življu skrbno pospeševal ta najnevarnejši proces potujčevanja.

Naše mesto si je one nedelje in ona dva nemirna dneva pred nedeljo izvajalo naslov srca in središča Slovencev. Dvajseti september je postal mejnik v odnosih našega življa do avstrijske vlade. Dotlej so naši ljudje vsako zatiranje smatrali kot nezgibno nesrečo, ki se ne da na noben način odvrniti, pri vsakem novem posegu na slovenstvo je ta ali oni list priobčil par jadicujočih vrstic, najširši krogi pa so ostali topi in gluhi, osobito ker je bil velik del našega ljudstva vzgajan v narodni mačelnosti in v pokorni poslušnosti do Avstrije. Geslo narodnega radikalizma in, tvornega odpora, ki ga je k nam zanesla akademska omladina iz Prage, pa je že v kratkih letih pognalo tako globoke korenine, da je zlasti med mlajšim rodovom zavel nov veter, pospešujoč odpornega duha in pripravljajoč naše ljudstvo na usodne dogodke, ki so se bližali z orjaškimi koraki.

Ob tridesetletnici septembrskega po-
boja je treba ponovno poudariti, da so bili nosilci protiaustrijskega vsmerjanja naši tedanji mladi intelektualci, dijaki in akademiki, zelo močno pa je bilo pri dejanskem odporu udeleženo naše delavstvo in obrtni narasčaj. Avstrijski režim — sodobni mladini se zdi naravnost neverjetno, da je v čisto slovenski deželi vladala peščica Nemcev, — je skušal v kali zatreti slovensko reakcijo na ptujsko krivico. Zbral je v Ljubljani kolikor mogoče orožništva, ko pa to ni zadostovalo, je poslal na ulice pehoto in konjeniko redne vojske. Vojaki nemškega polka so z naslado dvignili orožje proti goloroki slovenski množici ter s prelivanjem krvi zaključili septembrski nemir.

Tisti trije dnevi pred 30 leti so poka-
zali silen napredek slovenske odpor-
nosti. Množice se niso ustrašile vojske, ki je bila poslana proti njim, svetlika-
joči bajoneti in zvenket puškinih zak-
lopcev ni med razjarjenimi demon-
stranti več izzival panike in poplaha. Tudi po usodnih streljih množice niso izgubile poguma in bojevitosti, saj so se demonstracije še nadaljevale, dokler ni bilo vojaštvo končno odpoklicano z ulic nazaj v vojašnice. Ogorčenje pa se je iz Ljubljane širilo na deželo in za ne-
kaj časa je v onih razdrapanih časih zavladovala narodna sloga, ki je zajela vse Slovence, ne glede na politično opredel-
itev.

V dnevih med pogrebom septembr-
skih žrtev so vzvalovane in razburkane množice demonstrantov razbile krivo sliko dvojčestnosti slovenske prestol-
nice. Narodna sloga je kazala lepe plo-
dove, na žalost pa je trajala komaj pič-
lih par tednov. Kolikor bolj se je odmi-
kal 20. september in so se ljudske plasti pomirile, toliko bolj je gnila narodna
solidarnost. Ne po krivdi nacionalnega
tabora. Po razbitju enotne, narodne
fronte pa so se začela sodna preganja-
nja in slovenski živeli ni dobil zado-
ščenja za prelito kri. Prej ko slej je
ostal branitelj slovenstva edini delež:
ječa in preganjanje.

Prelita kri, zapor in preganjanja pa
niso ostali brez posledic. Nacionalna
mladina se je za vedno obrnila od Av-
strije in vsmerila pričakujoče poglede
na slovanski jug. Iz njenih vrst je po-
gnalo ono pokolenje, ki je v prvih dneh
svetovne vojne romalo v ječe, po pre-
stanem zaporu pa bilo poslano na fron-
to braniti razpadajočo moč zatiralcev.
Prenekateri se ni ustavil tu, šel je da-
lje, na Dobružji in na Kajmakčalanu
je vračal sovražniku nemilo za nedrago.

Slavna omladina zadnjih predvojnih
let, ki je dvignila duh upora, ki je z
golimi rokami napadala tuje vojaštvo,
šla skozi muke in ječe ter na bojnem
polju s krvjo in in junaštvom potrdila
veličino svoje ideje, bi morala biti svet-
tal vzgled vsem kasnejšim rodovom.

Nov incident v Mandžuriji

Harbin, 19. septembra. AA. (Havas).
Agencija Domej poroča, da je eskadron
sovjetske konjenice prekoračil v nedeljo
zvečer mejo pri Mandžaliju in prodrl več
sto metrov na mandžursko ozemlje. Sov-
jetski konjeniki so začeli streljati na man-
džurske obmejne straže, ki so odgovorile
prav tako s streljanjem in pognale sov-
jetske konjenike v beg. Eden sovjetskih
konjenikov je padel s konja. Na mandžur-
ski strani ni bilo izgub.

Francija in Anglija zahtevata od ČSR odstop obmejnega ozemlja Nemčiji

**Daljnosežni sklepi londonske konference vodilnih francoskih in angleških državnikov
Za nove češkoslovaške meje naj bi jamčili vsi sosedi ter velesile**

London, 19. sept. r. Na povabilo an-
gleške vlade sta včeraj prispela v Lon-
don francoski ministrski predsednik
Daladier in francoski zunanji minister
Bonnet, da se z angleškimi državniki
posvetujeta o položaju, ki je nastal po
berchtesgadenskem sestanku in po Hit-
lerjevih pogojih ter da skupno poiščejo
sredstva in pota za mirno rešitev češko-
slovaškega problema.

Posvetovanja so se pričela včeraj do-
poldne ob 10. in so s kratkim odmo-
rom za kosilo in večerjo trajala ves dan
do preko polnoči. Šele ob 1. jutraj sta
Daladier in Bonnet zapustila Downing
Street in se vrnila na francosko posla-
ništvo, kjer sta prenočila, davi pa sta
se z letalom vrnila v Pariz.

O razgovorih francoskih in angleških
državnikov je bil že pozno ponoči izdan
naslednji kratki komuniké:

»Po vsestranskem razmotrivanju med-
narodnega položaja so predstavniki An-

glije in Francije dosegli popoln spora-
zum glede politike, ki jo je treba izva-
jati, da se doseže miroljubna rešitev
češkoslovaškega vprašanja. Obe vladi
upata, da je mogoč splošen sporazum
v interesu evropskega miru.«

Kakor se doznava iz poučenih krogov,
so na sinočnji konferenci formulirali
konkretno predloge, ki bodo v obliki not-
sposročni kancelarju Hitlerju in češko-
slovaški vladi.

»United Press« poroča, da predstavlja-
jo predlogi, ki so bili sestavljeni na se-
stanku francoskih in angleških držav-
nikov, uspeh kancelarja Hitlerja. Pred-
logi slone na naslednjih treh točkah:

1. Odcepitev tistih krajev v sudet-
skem področju, v katerih ima nemško
prebivalstvo veliko večino.

2. Avtonomija v pokrajinah z narodno
mešanim prebivalstvom.

3. Mednarodno poročstvo za nove če-
škoslovaške meje.

dokumenta, od katerih bo eden izročen
kancelarju Hitlerju po Chamberlainu v
Godesbergu, drugi pa predstavlja noto, ki
bo poslana češkoslovaški vladi in v kateri
zahtevajo, da sprejme postavljene pogoje
za rešitev krize.

Pariz, 19. sept. AA. (Havas). Daladier
in Bonnet sta prispela na letališče v Bour-
getu ob 9.40.

Obveščevanje kralja

London, 19. septembra. AA. Havas: Ves
dan so včeraj odhajali v Windsor motoci-
kli, ki so odnašali kralju razna obvestila v
zvezi z mednarodnim položajem. Kralj se
danes vrne v London.

Hitri povratek poslanika Pertha v Rim

London, 19. sept. w. Uradno potrjujejo,
da se bo angleški poslanik v Rimu Perth
nemudoma vrnil na svoje mesto. Lord
Perth se je mudil na dopustu na Škotskem,
od koder je bil v petek odpoklican in se je
moral takoj vrniti v London. V soboto in
danes je imel dolge konference z zunanjim
ministrom lordom Halifaxom, ki mu je dal

nova navodila. Jutri jutraj odpotuje z leta-
lom v Rim.

Chamberlainov posvet s Halifaxom

London, 19. sept. h. Ministrski predse-
dnik Chamberlain je imel po današnji seji
ministrskega sveta dolg razgovor z notra-
njim ministrom lordom Halifaxom. Urad-
no poročajo, da je minister za letalstvo
Kingsley Wood zaradi kritičnega položaja
odgovil svoje potovanje na Škotsko.

Poskus splošnega evropskega sporazuma

London, 19. sept. AA. (DNB). »Press
Association« poudarja, da sta se francoska
in angleška vlada popolnoma sporazumeli
in da je to dejstvo gotovo najvažnejše pri
urejanju sodobnih vprašanj. Po poročilih
ki so krožila ponoči, se vidi, da so franco-
ski in angleški ministri zajeli ves problem
mnogo širše kot pa je samo češkoslovaški
problem, kar se najbolje vidi iz zadnjega
stavka uradne izjave. Ta splošna vpraša-
nja bi se naj urejevala na širši mednarodni
konferenci, na katero bi bile povabljene
tudi Nemčija, Italija in Sovjetska Rusija.

Stališče Francije

Vlada je v načelu odobrila londonske predloge

Pariz, 19. sept. h. Francoski ministr-
ski svet je imel danes pod predsedstvom
predsednika republike Lebruna kratko
sejo. Na seji sta ministrski predsednik
Daladier in zunanji minister Bonnet
podala poročilo o razgovorih z angleški-
mi državniki. Po seji je notranji mi-
nister Sarraut prečital novinarjem kratek
komuniké, ki ugotavlja, da je ministr-
ski predsednik Daladier podal poročilo
o razgovorih v Londonu in o pogojih,
pod katerimi je prišlo do sporazuma z
angleško vlado. Ministrski svet je odob-
ril stališče ministrskega predsednika in
predlagani način za rešitev češkoslova-
ške krize. Ministrski svet pa ni sprejel
nobenih konkretnih sklepov, marveč je
samo naročil francoskemu poslaniku v
Pragi, da obvesti češkoslovaško vlado o
londonskih razgovorih.

Po končani seji je zunanji minister
Bonnet sprejel češkoslovaškega posla-
nika Osuskega, s katerim je imel pol-
ure trajajoč razgovor.

Dnevi pogajanj

Pariz, 19. sept. AA. Havas poroča: Pou-
dariti velja, da je ministrski svet soglas-
no odobril stališče, ki so ga včeraj zavzeli
v Londonu francoski ministri. Ker so zdaj
v teku razgovori z Londonom, Prago in z
drugimi evropskimi prestolnicami, mini-
stri niso določili dneva prihodnje seje.

Sestanek štirih velesil

London, 19. sept. o. Danes dopoldne se
je na Downing Streetu sestala angleška
vlada. Proučila je rezultate včerajšnjih
razgovorov angleških in francoskih držav-

nikov. Tukajšnji krogi opozarjajo z vedno
večjo vneto na možnost konference štirih
velesil, za katero so se angleški državniki
vprav na včerajšnjem sestanku z Dala-
dierom in Bonnetom še posebej zavzeli.

Berlinske informacije

Berlin, 19. sept. w. Listi poročajo iz Lon-
dona: O rezultatu današnje dopoldanske
seje angleške vlade ni bilo izdano nikako
uradno poročilo. Kljub temu zatirujejo v
političnih krogih, da je bil na seji vlade
dosežen popoln sporazum glede angleško-
francoskih predlogov za rešitev češkoslova-
ške krize. To potrjujejo tudi razmeroma
kratkotrajna seja vlade in dejstvo, da ni
bila sklicana prihodnja seja. Lord Runci-
man je zapustil urad ministrskega predse-
dnika ob 15. ter se je v spremstvu Ashtona
Gwatkina podal v zunanje ministrstvo.
Ministrski predsednik Chamberlain je po-
zneje sprejel Horaca Wilsona, ki ga je bil
spremljal na sestanku v Berchtesgaden. Zu-
nanjega ministra lorda Halifaxa sta popol-
dne obiskala italijanski poslanik Grandi in
ameriški poslanik Kenedy. Z ameriškim
poslanikom je imel lord Halifax nad eno
uro trajajoč razgovor.

Sestanek angleških in francoskih socialistov

London, 19. sept. AA. (Reuters). Ko so na
današnji seji proučili položaj, je nacionalni
delavski svet sklenil, da povabi zastopni-
ke francoske socialistične stranke in zastop-
nike Trade Uniona, da pridejo, čim jim bo
to mogoče, v London, na posvetovanja. Zdi
se verjetno, da bo do teh posvetov prišlo
morda že jutri.

Angleški in francoski tisk o londonskem sklepu

**Listi polagajo največjo važnost na ohranitev solidar-
nosti med Anglijo in Francijo — Pritisk na ČSR**

Pariz, 19. sept. AA. (Havas) Listi ko-
mentirajo češkoslovaški problem in pi-
šejo o tem, kaj ljudje sodijo o londons-
kih sklepih. »Excelsior« pravi: »Dane-
gre za to, da se zedinita angleška in fran-
coska politika. Fanatiki in ideološki borci,
ki skušajo ti dve politiki odtrgati drugo
od druge ali ju celo nahujskati drugo
na drugo, služijo vede ali nevede Hitler-
jevim nameram.«

»Action Française«: »Nemogoče je zdaj,
po 20 letih zablod in napak, misliti na to,
da bi se svet vnovič pahnil v požar. Vsaka
politika, ki bi utegnila roditi takšen re-
zultat, bi bila torej breumna. Dr. Beneš
mora misliti na to. Chamberlain je to
razumel in je to povedal Daladierju in
Bonnetu. Ostalo je le še to, da se pridobi
dr. Beneš. Ta naloga ne bo lahka. Tudi
prijetna ne, nedvomno. Toda naše zablo-
de in naša dejanja nas spremljajo.«

»Journal« prinaša dopis Saint-Bricea iz
Londona: »Položaj Francije je jasen.
Predvsem je treba preprečiti silo. Zane-
mariti ne smemo nobene možnosti za
mirno ureditev, in tudi ne možnosti, ka-
tere izvedba je tako težavna, kakor je
konzultiranje naroda in njegove volje.
Toda tisti, ki trde, da so že vnaprej tol-
mač narodove volje, morajo razumeti, da
se narodna volja mora izraziti svobodno
in mirno.«

»Petit Journal«: Anglija je pripravlje-
na iti za Francijo, če bo ta zavzela trdno
stališče. Naši prijatelji onkraj Rokavskega
preliva znajo držati besedo in svoje
obveznosti.

Bivši ministrski predsednik Leon Blum
piše v »Populaire«: Nesprejemljivo bi

bilo za dve veliki državi nasproti majhni
državi samo eno: disponiranje z Češko-
slovaško brez nje in zoper njo.

London, 19. septembra. AA. (Havas) Li-
sti komentirajo snočni uradni komuniké
in kažejo zadovoljstvo nad popolno skladi-
nostjo stališča francoske in angleške vla-
de. »Times« pravi: »Velikanskega pomena
je, da ni načelnega nesoglasja med obema
vladama v češkoslovaškem vprašanju. Ne-
odvisnost te države je življenjskega inte-
resa za obe državi, obe vladi sta si pa tudi
edini glede tega, da vlada poskusili vse,
kar je mogoče, da se razumno izvede spre-
memba, ki utegne pripeljati do stabiliza-
cije razmer v Srednji Evropi. Način, kako
se bo izvedla ta ureditev, morejo biti samo
razgovori med vsemi prizadetimi vladami.
Javno mnenje mnogih držav se je moralo
izpraveševati, ali bi bilo za Češkoslovaško
dobitek ali izguba za njeno varnost in ho-
mogenost, da ima v svojih mejah malo
zadovoljno ali malo lojalno manjšino.«

»Daily Telegraph« vidi takisto v snoč-
njem komunikéju dokaz praktičnega sode-
lovanja med Veliko Britanijo in Francijo.

»Daily Mail« poziva javnost, naj se za
zdaj omeji na to, da popolnoma verjame
voditeljem države. List pravi, da je vlada
izdala svoje sklepe na podlagi informacij
iz prve roke.

»Daily Express« je vznemirjen: »Zava-
rovati se moramo, da se prihodnji teden,
ne žrtvujejo še poslednji naši interesi poče-
pretvezo, da je treba pridobiti čas. Čim na-
ta kriza slabo konča, bomo imeli naice ima-
nekaj mesecev.«

»Še vedno

Soglasje v angleški vladi

**Chamberlain se bo sestal s Hitlerjem šele, ko prispe
odgovor češkoslovaške vlade**

London, 19. sept. h. Angleška vlada
je imela danes izredno sejo ministrske-
ga sveta, ki je trajala dve uri. Seje so
se udeležili vsi ministri razen odsotne-
ga ministra za kolonije lorda Stanleya,
ki se mudi v Kanadi. Na seji so raz-
pravljali o včerajšnjem razgovoru an-
gleških in francoskih državnikov ter o
predlogih, ki so bili na tem sestanku
sprejeti glede rešitve češkoslovaške kri-
ze. Ministrski svet je odobril pobude,
ki jih je dal ta sestanek, in pooblastil
ministrskega predsednika, da vodi na-
daljnja pogajanja.

Ceravno se more reči, da se vsi čla-
ni vlade strinjajo s takim načinom re-
ševanja češkoslovaškega problema, so se
vendar vsi izjavili za to, da se an-
gleško-francoski načrt predloži najprej
češkoslovaški vladi in se šele po nje-
nem odgovoru ministrski predsednik
Chamberlain ponovno sestane s Hitler-
jem.

V angleški javnosti so vesti o vče-
rajšnjih sklepih, odnosno predlogih
konference francoskih in angleških držav-
nikov izzvala neugoden vtis. V an-
gleških ministrstvih je vladala danes
ves dan velika živahnost. Ministrski
predsednik Chamberlain je ponovno
zelo dolgo konferiral s francoskim po-
slanikom Corbinom nato pa je sprejel
voditelje posameznih strank ter jih in-

formiral o položaju. Posebno dolge
razgovore je imel z voditelji opozicije
majorjem Attleejem, Arcibaldom, Sin-
clairom in Winstonom Churchillom, ki
so nato obiskali še zunanjega ministra
Halifaxa.

Zvečer se je v londonskih političnih
krogih razširila vest, da bosta franco-
ski ministrski predsednik Daladier in
zunanji minister Bonnet jutri z leta-
lom odpotovala v Prago, da stopita v
osebne stike s češkoslovaškimi držav-
niki. V uradnih krogih te vesti ne po-
trjujejo, izzvala pa je v javnosti zelo
povoljen vtis.

Beseda Chamberlainu

London, 19. sept. AA. (Havas). Ko so
enočji angleški in francoski ministri zapu-
ščali predsedstvo vlade, je začelo deževati.
Daladier se je vrnil v francosko veleposla-
ništvo kjer je izjavil:

»Obžalujem, da vam lahko povem le ma-
lo stvari. Ne morem vam pa reči, kaj se
je zgodilo, ker sem dal besedo Chamberlai-
nu.«

Odhod francoskih državnikov iz Londona

London, 19. sept. e. Daladier in Bonnet
sta davi ob 8. z letalom odletela v Pariz.
Na vprašanje, ali bo odpotoval v Godes-
berg na sestanek s Hitlerjem, je Daladier
kratko odgovoril: Ne! Doznava, da sta
bila na sinočnji konferenci izdelana dva